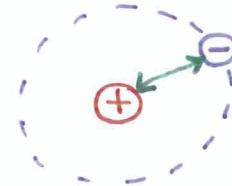

8. VÄTEATOMEN

8.1 Coulombpotentialen för elektronen i väteatomen ges av:

$$V(r) = -\frac{e_0^2}{r}$$

a) Bestäm den effektiva potentialen och rita den i en figur för $l \leq 3$.

$$V_{\text{eff}} = \frac{\hbar^2 l(l+1)}{2mr^2} + V(r) = \frac{\hbar^2 l(l+1)}{2mr^2} - \frac{e_0^2}{r}$$

$$\text{För } l=3 \Rightarrow V_{\text{eff}} = \frac{\hbar^2 3 \cdot (3+1)}{2mr^2} - \frac{e_0^2}{r} = \frac{6\hbar^2}{mr^2} - \frac{e_0^2}{r}$$

b) Bestäm det klassiskt tillåtna området för det längsta tillståndet med $l=3$. Vad händer då l växer?

$$V_{\text{eff}} \leq E_{\text{total}} \Leftrightarrow V_{\text{eff}} \leq -\frac{\hbar^2}{2ma_0^2} \cdot \frac{1}{n^2}$$

$$V_{\text{eff}} = \frac{\hbar^2 l(l+1)}{2mr^2} - \frac{e_0^2}{r} \leq -\frac{\hbar^2}{2ma_0^2} \cdot \frac{1}{4^2}$$

$$\stackrel{l=3}{\Leftrightarrow} \frac{6\hbar^2}{mr^2} - \frac{e_0^2}{r} \leq -\frac{\hbar^2}{2ma_0^2} \cdot \frac{1}{16}$$

$$\text{Vi använder nu att } a_0 = \frac{\hbar^2}{m e_0^2} \Leftrightarrow e_0^2 = \frac{\hbar^2}{ma_0}$$

$$\Rightarrow \frac{6\hbar^2}{mr^2} - \frac{1}{ma_0 r} \leq \frac{\hbar^2}{32ma_0^2} \Leftrightarrow \frac{6}{r^2} - \frac{1}{a_0 r} \leq \frac{1}{32a_0}$$

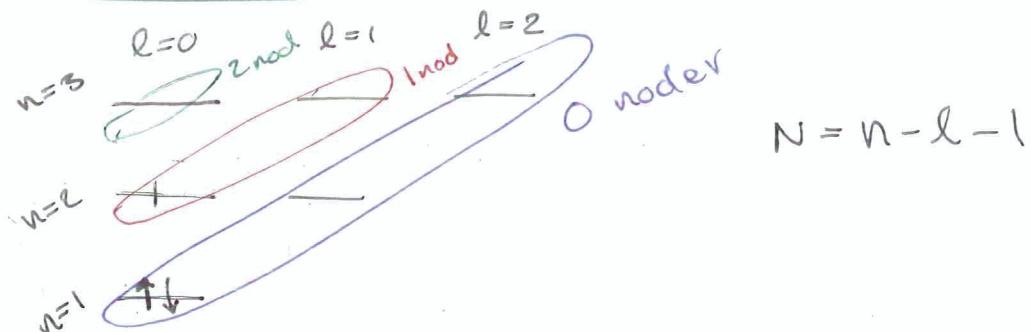
$$\Leftrightarrow r^2 - 32a_0r + 32 \cdot 6a_0^2 \leq 0.$$

Vi löser likheten mha pq-formeln:

$$r = 16a_0 \pm \sqrt{16a_0^2 - 32 \cdot 6a_0} = 16a_0 \pm \sqrt{256a_0 - 192a_0} =$$
$$= 16a_0 \pm \sqrt{64a_0} = 16a_0 \pm 8a_0$$

$$\Rightarrow (r - 8a_0)(r - 24a_0) \leq 0 \Rightarrow \boxed{8a_0 \leq r \leq 24a_0}$$

8.2 Karakterisera alla tillstånd i väteatomen med $n \leq 3$. Ange antal noder och bestäm degenerationsgraden för tillstånd med givet värde på horudkvanttalet n .

	$l=0$	$l=1$	$l=2$	Total deg
$n=1$	2·1	-	-	2
$n=2$	2·1	$3 \cdot 2 = 6$	-	8
$n=3$	2·1	$3 \cdot 2 = 6$	$5 \cdot 2 = 10$	18

$$\Rightarrow \text{Degeneration } g = \sum_{l=0}^{n-1} 2(2l+1) =$$

$$= 4 \sum_{l=0}^{n-1} l + 2 \sum_{l=0}^{n-1} 1 = 4 \frac{(n-1) \cdot n}{2} + 2(n-1+1) =$$

$$= 2n^2 - 2n + 2n = \boxed{2n^2} \quad (\text{med spinn})$$

8.3

Hamiltonoperatorn ges av:

$$H = -\frac{\hbar^2}{2m_e} \nabla^2 - Z \frac{e_0^2}{r}$$

$$e_0^2 = \frac{\hbar^2}{m_e a_0},$$

$$H E_1 = -\frac{Z \hbar^2}{2 m_e a_0^2} = -\frac{Z e_0^2}{2}$$

a) Visa att vågfunkti... $\psi(r)$ är normerad och satisfierar S.E. Vilken kvanttal svarar denna vågfunktion mot?

$$\psi(r) = \sqrt{\frac{Z^3}{\pi a_0^3}} \cdot e^{-\frac{Z}{a_0} r}$$

Normering:

$$\iiint |\psi|^2 dr d\theta d\phi = [\text{rinkeloberoende}] =$$

$$= \int_{-\infty}^{\infty} \frac{Z^3}{\pi a_0^3} \cdot e^{-\frac{2Z}{a_0} r} \cdot 4\pi r^2 dr = [\text{jämn}] =$$

$$= \int_0^{\infty} \frac{4Z^3}{a_0^3} \cdot r^2 \cdot e^{-\frac{2Z}{a_0} r} dr = \frac{4Z^3}{a_0^3} \cdot \frac{2!}{(2Z/a_0)^3} = 1 \quad \square$$

Schrödingerekvationen.

$$H\psi = E\psi$$

$$\Leftrightarrow -\frac{\hbar^2}{2m_e} \nabla^2 \psi - Z \frac{e_0^2}{r} \psi = E\psi$$

1

$$\textcircled{1} \quad -\frac{\hbar^2}{2m_e} \nabla^2 \psi = -\frac{\hbar^2}{2m_e} \cdot \frac{1}{r} (\psi')_{rr} = -\frac{\hbar^2}{2m_e r} (\psi + r\psi'_r)'_r =$$

$$-\frac{\hbar^2}{2m_e r} (\phi'_r + \phi_r' + r\phi''_{rr}) = \boxed{-\frac{\hbar^2}{2m_e r} (2\phi' + r\phi'')} *$$

Vi använder att $\phi(r) = \sqrt{\frac{z^3}{\pi a_0^3}} \cdot e^{-\frac{z}{a_0} r}$

$$\Rightarrow \phi'(r) = \sqrt{\frac{z^3}{\pi a_0^3}} \cdot \left(-\frac{z}{a_0}\right) e^{-\frac{z}{a_0} r}$$

$$\Rightarrow \phi''(r) = \sqrt{\frac{z^3}{\pi a_0^3}} \left(-\frac{z}{a_0}\right)^2 e^{-\frac{z}{a_0} r}$$

Insatt i * för vi:

$$= -\frac{\hbar^2}{2m_e r} \left(2\sqrt{\frac{z^3}{\pi a_0^3}} \left(-\frac{z}{a_0}\right) + r\sqrt{\frac{z^3}{\pi a_0^3}} \left(-\frac{z}{a_0}\right)^2 \right) e^{-\frac{z}{a_0} r} =$$

$$= -\frac{\hbar^2}{2m_e r} \left(2 - r\frac{z}{a_0} \right) \underbrace{\sqrt{\frac{z}{\pi a_0^3}}}_{\text{I}} \left(-\frac{z}{a_0}\right) e^{-\frac{z}{a_0} r} \rightarrow \phi$$

$$= \frac{\hbar^2}{2m_e} \left(\frac{2z}{a_0 r} - \frac{z^2}{a_0^2} \right) \phi(r) = \boxed{\left(z \frac{e_0^2}{r} + E_1 \right) \phi(r)}$$

Insatt i S.E. får vi:

$$z \frac{e_0^2}{r} \phi(r) + E_1 \phi(r) - z \frac{e_0^2}{r} \phi(r) = E \phi(r) \quad \square$$

$$\Leftrightarrow \boxed{H \phi(r) = E_1 \phi(r)} \quad \frac{1}{a_0 K} = n \Rightarrow$$

Hurudkvanttalen: $n=1, l=0, m=0$

b) Bestäm förväntningsvärdet av T och V

$$n=2, l=1, m=1 \quad E_{\text{total}} = E_2 = -hcR \frac{Z^2}{n^2} = -13.6 \cdot \frac{1}{4} \text{ eV.}$$

$$\begin{aligned} Z &= 1 \\ \phi(r, \theta, \phi) &= R(r) \cdot U(\theta, \phi) = -\left(\frac{1}{2a_0}\right)^{3/2} \cdot \frac{2}{\sqrt{8}} \cdot \frac{r}{2a_0} e^{-\frac{r}{2a_0}} \cdot \sqrt{\frac{3}{8\pi}} \sin\theta e^{i\phi} = \\ &= \frac{r}{\sqrt{8a_0^3 \cdot 8\pi a_0}} e^{-\frac{r}{2a_0}} \cdot \sin\theta \cdot e^{il} = \\ &= \frac{r}{8\sqrt{a_0^3 \pi} a_0} e^{-\frac{r}{2a_0}} \cdot \sin\theta \cdot e^{i\phi} \end{aligned}$$

ϕ_{211}

$$H = -\frac{\hbar^2}{2m} \vec{\nabla}^2 - \frac{e_0^2}{r} = -\underbrace{\frac{\hbar^2}{2m} \frac{\partial^2}{\partial r^2} r}_{T} + \underbrace{\frac{e^2}{r^2} - \frac{e_0^2}{r}}_{V_{\text{eff}}}$$

$$\langle V \rangle = -e_0^2 \langle \phi_{211} | \frac{1}{r} \phi_{211} \rangle = \text{Maple} = -13.6 \cdot 2 = \boxed{2E_2} \text{ eV}$$

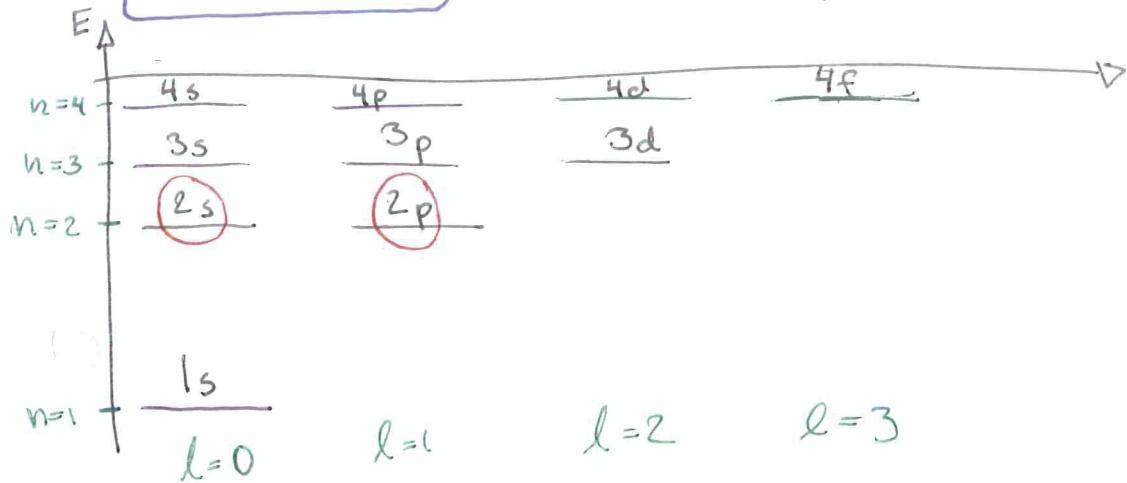
$$\langle T \rangle = E_{\text{tot}} - \langle V \rangle = E_2 - 2E_2 = -E_2 = \boxed{13.6 \cdot \frac{1}{4} \text{ eV}}$$

18.4

Bestäm r_{rms} för 2s och 2p i väte.

$$r_{rms} = \sqrt{\langle r^2 \rangle}$$

Root mean square

För 2s

$$m_l = 0 \pm l$$

$$l=0, n=2, m_l=0 \Rightarrow (2, 0, 0)$$

$$\phi_{200} = \frac{1}{\sqrt{8\pi a_0^3}} \left(1 - \frac{r}{2a_0}\right) e^{-\frac{r}{2a_0}}$$

$$\langle r \rangle = \langle \phi_{200} | \phi_{200} | r^2 \rangle = \frac{1}{8\pi a_0^3} \int_0^\infty r^2 \left(1 - \frac{r}{2a_0}\right)^2 e^{-\frac{r}{a_0}} \cdot 4\pi r^2 dr$$

$$= \dots \text{Maple} = 42 a_0^2$$

För 2p

$$n=2, l=1, m_l = -1, 0, 1$$

$$\phi_{210} = \frac{1}{\sqrt{24a_0^5}} r e^{-\frac{r}{2a_0}} \cdot Y_1^0(\theta, \phi)$$

$$\phi_{21\pm 1} = \frac{\mp 1}{8\sqrt{\pi a_0^5}} \cdot \frac{r}{a_0} e^{-\frac{r}{2a_0}} \cdot \sin(\theta) e^{\pm i\phi} = \frac{1}{\sqrt{24a_0^5}} r e^{-\frac{r}{2a_0}} \cdot Y_1^{\pm 1}(\theta, \phi)$$

$$\langle r \rangle = \frac{1}{24a_0^5} \int_0^\infty r^4 e^{-\frac{r}{a_0}} r^2 dr = \dots = 30a_0^2$$

8.5 Hur ser spektrumet för en myanvärteatom ut?

Samma strukturer men annan energiskala.

$$E_n \approx -\frac{\hbar^2}{2 \cdot 200m_e \cdot a_0^2} \cdot \frac{1}{n^2}$$

8.7 Viralteoremet

a) Argumentera för att det i 3D gäller att

$$2\langle E_{kin} \rangle = \langle \vec{r} \cdot \nabla V \rangle$$

Allmänt gäller: $\frac{d}{dt} \langle A \rangle = \frac{i}{\hbar} \langle [H, A] \rangle$ se s. 118.

där H är Hamiltonoperatorn i 3D:

$$[H, A] = -\left[\vec{r} \cdot \vec{p}, \frac{P^2}{2m} + V(\vec{r})\right] = -\left[\vec{r} \cdot \vec{p}, \frac{P^2}{2m}\right] - \left[\vec{r} \cdot \vec{p}, V(\vec{r})\right] =$$

$$= -\left[xP_x + yP_y + zP_z, \frac{(P_x^2 + P_y^2 + P_z^2)}{2m}\right] - \left[xP_x + yP_y + zP_z, V(\vec{r})\right] =$$

$$= -\frac{i\hbar}{m}(P_x^2 + P_y^2 + P_z^2) + i\hbar(xV'_x + yV'_y + zV'_z) =$$

$$= -2i\hbar E_{kin} + i\hbar(r \cdot \nabla V)$$

~~A = $\vec{r} \cdot \vec{p}$~~ är ej tidsberoende

$$\Rightarrow \frac{d}{dt} \langle A \rangle = \frac{d}{dt} \langle \vec{r} \cdot \vec{p} \rangle = 0 = \cancel{\frac{i}{\hbar}} (-2i\hbar E_{kin} + i\hbar (\vec{r} \cdot \nabla \vec{v}))$$

$$\Rightarrow 2\langle E_{kin} \rangle = \langle \vec{r} \cdot \nabla \vec{v} \rangle \quad \square \quad QED.$$

b) Använd detta teorem för att finna ett allmänt uttryck för:

$$\left\langle \frac{1}{r} \right\rangle_{nl} = \left\langle \Phi_{nlm} \mid \frac{1}{r} \Phi_{nlm} \right\rangle$$

$$\nabla \vec{v}(r) = \vec{V}_r \cdot \hat{r} = \frac{e_0^2}{r^2} \hat{r}$$

$$\Rightarrow \vec{r} \cdot \nabla \vec{v}(r) = \frac{e_0^2}{r} = -\vec{V}(r) \Rightarrow \langle \vec{r} \cdot \nabla \vec{v} \rangle = \langle -\vec{V} \rangle$$

$$\text{Viralteoremet: } 2\langle E_{kin} \rangle = \langle \vec{r} \cdot \nabla \vec{v}(r) \rangle = \langle -\vec{V}(r) \rangle$$

$$\Leftrightarrow \langle E_{kin} \rangle = \frac{1}{2} \langle -\vec{V} \rangle = -\frac{1}{2} \langle \vec{V} \rangle$$

$$\langle H \rangle = \langle E_{kin} + V \rangle = \langle E_{kin} \rangle + \langle V \rangle =$$

$$= -\frac{1}{2} \langle \vec{V} \rangle + \langle V \rangle = \frac{1}{2} \langle V \rangle = E_n = -\frac{\hbar^2}{2m_e a_0^2} \cdot \frac{1}{n^2}$$

$$\Rightarrow \left\langle \frac{1}{r} \right\rangle = -\frac{1}{e_0^2} \langle V \rangle = -\frac{2}{e_0^2} \langle H \rangle = \frac{2}{e_0^2} \cdot \frac{\hbar^2}{2m_e a_0^2 n^2} = \frac{1}{a_0 n^2}$$